

El coronavirus deixarà més pobres que morts

Avui milers de treballadors tornen a la feina, i es contagiaran del virus. La pandèmia de la Covid-19 està mostrant un fort classisme i generant una major desigualtat social, econòmica i educativa.

Sergi Picazo

Un obrer de l'empresa Suministros Carmelo, que ja ha reprès l'activitat, a Sant Martí de Tous. / ACN

L'any 1842, un tal **Friedrich Engels**, fill d'un industrial alemany, va anar a petar al Manchester dels inicis de la Revolució Industrial. Allà va veure amb els seus propis ulls quines eren les conseqüències del capitalisme sobre la vida i la salut d'aquells primers obrers. Va comprovar com la mortalitat per malalties entre els treballadors era més alta en ciutats industrials que en les àrees rurals del seu entorn: la mortalitat [per la verola, pel xarampió, per la tos ferina o per l'escarlatina](#) era quatre cops més gran a Liverpool o a Manchester que al camp. Alguna cosa no funcionava bé. "Quan algú causa la mort a algú altre sent-ne conscient, ho anomenem assassinat. Però, quan la societat posa milers d'obrers en una situació en la qual, tard o d'hora, acabaran trobant una mort no natural per culpa de les condicions socials, sanitàries o econòmiques, també ho hauríem de qualificar d'assassinat". Això va deixar escrit Engels a mitjan segle XIX en el clàssic **La situació de la classe obrera a Anglaterra**.

El president del Govern espanyol, Pedro Sánchez, afirmava fa alguns dies que el virus "no entén en territoris ni en ideologies". Tanmateix, sí que entén en classes socials. La combinació explosiva de la Covid-19, de l'aturada econòmica i del confinament estan generant una major **desigualtat social**, econòmica i educativa i... a la llarga aquesta pobresa generarà **més morts, pitjor salut i molts malsons entre la classe treballadora**, sobretot als barris més pobres, més envellits i més densament poblats de les zones urbanes de Catalunya. Les crisis d'aquest sistema sempre acaben fustigant més la gent que ja estava més fotuda: els més pobres, els més precaris, les dones i els migrants.

El fals dilema d'aquests dies és: morir -ara- per Covid o morir -demà- per la crisi econòmica? El sistema capitalista ens proposa dilemes impossibles de resoldre. La gent es discuteix sobre si obrir o no el confinament. Però, el dilema probablement no té solució. No hi ha morts de primera i morts de segona. L'únic que sí que és segur és que el virus afectarà més als de baix que als d'adalt. **La crisi que vindrà després del coronavirus deixarà més pobres que morts**: cada mort d'aquests dies és una tragèdia irreparable i injusta... però la pobresa pot convertir-se en una manera de matar lentament. L'atur pujarà a nivells mai vistos, la gent tindrà problemes per arribar a final de mes, els desnonaments es poden tornar a disparar... i, al món, **Oxfam Intermón calcula que el coronavirus podria sumir en la pobresa 500 milions més de persones**.

Aquí teniu la demostració (amb dades) de la desigualtat intrínseca en la crisi de la Covid-19.

1. Afecta més la salut dels barris més pobres i densament poblats

Sí, és cert, aquest maleït virus també ha contagiat i matat gent d'alt nivell econòmic, però on el virus

està fent estralls és entre les classes treballadores. Els determinants socials de la salut -la pobresa, l'atur o la precarietat laboral, les condicions d'habitatge i la qualitat dels serveis socials i sanitaris disponibles- condicionen la generació de desigualtats en la salut en totes les malalties: també amb la Covid-19. Avui ja comencen a aparèixer dades que mostren com el virus està fent més mal, causant més morts i més contagiats, en els barris més pobres, més envellits i més densament poblats que en els barris més rics. [Mireu aquest mapa... i ho veureu clarament.](#)

Ho explicava **Nani Vall-llossera, metgessa i membre del Fòrum Català d'Atenció Primària (FoCAP)**, en una entrevista a la [Directa](#): "El cercle de pobresa-malaltia està molt establert: la gent amb menys ingressos econòmics emmalalteix més. El coronavirus també és més prevalent en barris socioeconòmicament més deprimits. No és el mateix passar els dies en un pis de 100 metres quadrats que fer-ho en un pis de 60 on conviuen vuit persones. En aquest context, el virus està encantat". I ho remata **l'expert en salut i desigualtat social Joan Benach**, a [CRÍTIC](#): "La pandèmia és una forta amenaça per als grups de població i per als barris més pobres i vulnerables del món, que sobreviuen amb determinants socials de la salut lamentables: l'habitatge, la precarització, la manca de serveis bàsics, la manca d'aigua neta i d'alimentació de qualitat, els contaminants ambientals, etc."

Això passa aquí i passa als **Estats Units**. De fet, un mitjà tan poc sospitós d'esquerranisme com [Bloomberg](#) publicava que "la pandèmia del coronavirus està penetrant a les zones més empobrides dels Estats Units, i ja ha esclatat de manera dramàtica en ciutats que tenen milers de veïns de baixos ingressos, pocs recursos i condicions sanitàries difícils". El coronavirus va fer la seva primera aparició entre persones que feien viatges internacionals; però, segons conclouen els experts als Estats Units, "**la segona onada d'infecció s'està produint ara en ciutats molt més vulnerables i entre les classes socials més baixes**". A la ciutat de Chicago o a l'Estat de Louisiana, els afroamericans són el 30% de la població, però representen ja el 70% dels morts.

2. Qui són els que han d'anar a la feina? Els més precaris

A banda del personal sanitari, qui més ha hagut d'anar a la feina i jugar-se la seva salut i la dels seus als carrers, al metro o al bus? En els supermercats, els directius són a casa, i les caixeres suporten la tos dels clients. A les fàbriques, els enginyers poden fer teletreball, i els obrers han de ser allà omplint els polígons. Les treballadores socials, que no poden deixar persones vulnerables a la intempèrie, agafen el metro cada dia; els immigrants sense papers, que treballen en cases cuidant avis o netejant, han de seguir anant per cobrar a final de mes; els serveis de la neteja i de recollida d'escombraries no s'aturen; tanquen les botigues i, en canvi, un repartidor sense contracte d'Amazon arribarà a casa teva amb bici. Quants d'ells i elles no s'hauran contagiats mentre treballaven o feien ús del transport públic per anar a la feina? A més, cal tenir en compte que les primeres setmanes van haver de sortir a treballar sense mesures de seguretat, ni guants ni mascaretes.

Un dels millors reportatges sobre salut i desigualtat social que he llegit fins ara, obra de **la periodista Violeta Tena** a [El Temps](#), ens aporta una mirada crítica sobre qui són els que més risc han hagut de prendre aquestes últimes tres setmanes. "A primera vista, aquestes malalties tenen un efecte democratitzador, però és només un miratge. La classe social determina la probabilitat de contagi: no és el mateix poder-te confinar que no", advertia a [El Temps](#) la professora de Sociologia de la Universitat de València Sandra Obiol. "El teletreball no és viable per a tothom. I els treballs de les classes socials més baixes són els que habitualment requereixen presencialitat", li explicava en el mateix article Andreu Lope, que és professor de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball. Quina casualitat, tot plegat.

La filòsofa [@MarinaGarces](#): “El clasismo de esta crisis es terrible”. [#LoDeQuédateEnCasa pic.twitter.com/X0UTrEUZLk](#)

— Lo de Évole (@LoDeEvole) [March 22, 2020](#)

Ho va dir ja fa dies **la professora de Filosofia de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) Marina Garcés**, al programa de Jordi Évole: “El classisme que estem veient aquests dies és terrible”. I la mateixa Garcés ho reblava dies després al [‘Diari de l’Educació’](#): “El que ens mostra de manera molt crua la crisi de la Covid-19 és que el capitalisme, que sembla un sistema molt poderós, es basa en grans capes de precarietat econòmica, social, material, sanitària”, ja que, segons ella, “quan el sistema té una patologia, no pot aturar-se, ni cuidar de les vides que espolia i explota”.

3. Confinar-se en pisos petits i sense llum natural

L’exdirector de ‘La Vanguardia’ Màrius Carol s’esgarrifava de pensar com s’ho farien per sobreviure famílies en pisos de 80, 90 o 100 metres tancats durant setmanes. Ahà! 100 metres quadrats? El que potser no sabia és que la majoria dels ciutadans viuen en una situació molt menys confortable.

Moltes famílies, sobretot gent de classe treballadora, gent gran i immigrants, viuen en pisos petits, amb mala ventilació, amb poca llum natural o sense, obligades a compartir un espai minúscul entre diverses persones o que malviuen per culpa dels sorolls dels veïns en pisos amb parets que semblen paper de fumar. A Espanya hi ha 23.500 llars en les quals no hi ha ni 10 metres quadrats per habitant, segons dades de l’Institut Nacional d’Estadística (INE) recopilades per [ElDiario.es](#). I no cal parlar ja dels rellogats i de les famílies o parelles que viuen en una sola habitació: segons Càritas, l’any 2017 van atendre un total de 4.554 persones a Barcelona que vivien de rellogats.

[Aquí teniu el mapa de Catalunya segons la mida dels pisos](#), elaborat per [ElDiario.es](#). De les 10 ciutats d’Espanya amb menys metres quadrats per viure per persona, quatre són catalanes: Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià de Besòs, Cornellà i l’Hospitalet de Llobregat.

Mapa elaborat per ELDIARIO.ES

4. Agreuja la desigualtat educativa que ja existia

Tots els que coneixen **el problema de la segregació escolar** són conscients que no anar a l’escola perjudica molt més els alumnes d’entorns socials pobres, amb habitatges precaris i que no tenen una família amb temps o coneixements per poder ajudar-los a estudiar. Cada dia sense classe a l’escola és un dia més en favor de la desigualtat educativa. El [col·lectiu d’Escoles contra la Segregació](#), en un comunicat molt potent, explica que “les capes més formades de la societat han aconseguit prosseguir amb la seva rutina d’extraescolars i fins i tot fent classe”. De fet, són crítiques al retorn *on line* de les classes, ja que “multitud de les nostres famílies no tenen els mitjans físics tècnics i de coneixement per fer-ho”. Hi ha problemes de connexió de les llars, hi ha famílies que comparteixen un ordinador entre dos o més germans, hi ha pisos sense un espai adient per fer deures o als quals falta material per a activitats creatives o artístiques.

Creo que es un error pensar que el problema educativo durante el confinamiento tiene que ver, sobre todo, con la brecha digital. Aunque demos banda ancha y portátiles a todos los hogares, las desigualdades aumentarán porque tienen que ver con el capital

cultural de las familias.

— César Rendueles (@crendueles) [April 9, 2020](#)

El **sociòleg César Rendueles** explica que un fet ben conegut en sociologia de l'educació és que els deures a casa augmenten la desigualtat. "[L'activitat educativa fora de les aules beneficia els estudiants amb capacitat per estudiar autònomament i deixen penjats els que més ajuda necessiten](#)", i aquí, com rebla Rendueles, "el paper les famílies és clau: els pares amb coneixements i temps per ajudar-los tenen un avantatge enorme". I, com conclou el professor de Sociologia de la Universitat Complutense de Madrid, "el confinament ha fet, *de facto*, que l'educació només consisteixi a fer deures".

5. Perjudica les dones: pel maltractament i per la feina de cures

El primer que ha passat amb el confinament és que **les dones han multiplicat encara més les hores de feina (sovint invisibilitzada) dedicada a les cures** d'infants i d'avis, preparació dels àpats, neteja de la llar i moltes més feines domèstiques. **L'activista social i autora del llibre *Mamá desobediente*, Esther Vivas**, criticava en un article d'opinió a [El Periódico](#) que el Govern espanyol hagués tancat escoles i centres d'atenció als avis sense cap mesura per pal·liar el que passaria després: ni tan sols "un permís per cuidar retribuït amb el 100% del salari, la qual cosa hauria suposat legislar per un cop en favor de la vida i no al revés, com s'ha fet".

El fil lila de les desigualtats entre els homes i les dones probablement continuarà **generant un atur molt més gran en les dones que en els homes** i un major estrès emocional i psicològic per aquesta doble o triple jornada laboral de les dones que es veurà agreujada si no reobren les escoles bressol, la primària, els instituts, les activitats extraescolars, els centres de dia per als avis o els centres d'atenció a persones amb discapacitats físiques i psicològiques.

El fil de les violències contra les dones acaba en les agressions físiques i, fins i tot, l'assassinat. De les poques dades que han transcendit, en sabem de moment que **les trucades al telèfon d'atenció a les víctimes de violència masclista a Catalunya s'estaven duplicant durant les primeres setmanes**. La dada més actualitzada, a la ciutat de Barcelona, confirma la tendència: només els primers 15 dies de confinament, l'Ajuntament va atendre de mitjana 537 dones en situació de violència masclista cada setmana. Les dones que patien o patiran violència, sigui física o psicològica, han d'aguantar el marit o company agressor 24 hores el dia, 7 dies la setmana.

6. Més atur per a la classe treballadora i més pobresa al Sud global

El paisatge econòmic després de la tempesta serà terrible per a autònoms, botiguers, pimes, treballadors precaris, migrants sense papers, gent que *currava* en negre o els que ja estaven a l'atur abans de la pandèmia. El **periodista econòmic Andreu Missé**, en un article a la revista [Alternativas Económicas](#), ja preveu que la nova crisi probablement serà pitjor que la del 2008. L'OCDE anuncia xifres de recessió brutals en la majoria d'economies occidentals: Grècia (-35% del PIB); el Japó (-30%); Alemanya i Espanya (-27%), i el Regne Unit, Itàlia o els Estats Units (-25%). Missé considera que, després d'uns mesos de forta inversió pública, alguns estats començaran a patir per l'endeutament -si no es mutualitza el deute a nivell europeu- i, quan vulguin acollir-se als plans de rescat, els homes de negre demanaran, novament, retallades en la despesa pública. "El

cataclisme social que vindrà serà molt profund” i, a més, la crisi serà aquest cop global i, per tant, “la solidaritat caldrà practicar-la en el terreny internacional”.

L’Organització Internacional del Treball (OIT) ja s’ha aventurat en una primera xifra: [es perdran més de 230 milions de llocs de feina](#) al món només durant aquest trimestre del 2020. “Serà la pitjor crisi mundial des de la Segona Guerra Mundial”, vaticinen. Les Nacions Unides ja han alertat que, tot i que la crisi està afectant ara molt més la Unió Europea i els Estats Units, [els països pobres tindran taxes més altes de mortalitat que els països rics](#). L’informe *Triem dignitat, no indigència*, elaborat per investigadors del Kings College London i de la Universitat Nacional d’Austràlia per encàrrec d’Oxfam Intermón, va més enllà i conclou que l’aturada de les activitats econòmiques per controlar la propagació del virus [podria deixar en la pobresa entre el 6% i el 8% de la població mundial](#). “Això suposa un retrocés d’una dècada en la lluita contra la pobresa, i de fins a 30 anys en algunes regions, com l’Àfrica i el Pròxim Orient.”

En conclusió, com diu **la sociòloga i economista Saskia Sassen**, tots els indicadors socials, econòmics i sanitaris ens porten a pensar que [“la gent humil que viu a les grans ciutats serà qui més patirà la crisi, i aquesta és la part més tràgica de la pandèmia”](#), ja que, seran “els més dèbils, els qui no tenen propietats ni feina garantida, els qui més patiran pel virus i, sobretot, per les conseqüències econòmiques”.